

Районний методичний кабінет відділу освіти
Первомайської районної державної адміністрації

Шульська загальноосвітня школа I-II ступенів
Первомайської районної державної адміністрації Харківської області

Т.П.Іванова

**Виховання патріота держави на засадах збереження
народних традицій, звичаїв, обрядів**

Первомайський район
2014

Рекомендовано методичною радою РМК відділу освіти Первомайської районної державної адміністрації

Протокол № від січня 2014 року

Рецензенти: *Зайцева Світлана Віталіївна*, методист РМК відділу освіти;
Винник Олена Вікторівна, заступник директора з навчально-виховної роботи
Шульської загальноосвітньої школи I – II ступенів

Автор-упорядник (або автор-укладач):

Іванова Тетяна Петрівна, педагог-організатор Шульської загальноосвітньої
школи I – II ступенів Первомайської районної державної адміністрації
Харківської області, спеціаліст I категорії

**Виховання патріота держави на засадах збереження народних традицій,
звичаїв, обрядів. – Первомайський район, 2014. – 33 с.**

Посібник ознайомлює з реалізацією виховної роботи в школі. Роботи в
проекті “Школа.Діти.Батьки”.

Посібник особливо цінним є щодо організації виховної роботи за
напрямами “Ціннісного ставлення до родини”, “Ціннісного ставлення до
держави” та використанні родинних патріотичних свят, у вихованні учнів.
Родинні виховні заходи сприятимуть активізації батьків в організації виховного
процесу учня, дасть змогу організувати спільне дозвілля батьків і дітей,
забезпечить спадкоємність поколінь, відродження звичаїв і традицій нашого
народу.

Для педагогів-організаторів, класних керівників загальноосвітніх закладів.

• Висновки експертизи			
1. Реєстраційний номер _____			
2. Напрямок _____			
3. Розділ _____			
Експерти			
П.І.Б.	Дата	Загальний бал	Підпис
Середній бал			
Голова комісії _____			
П.І.Б.		підпис	
Дата _____			

Зміст

Вступ	4
Родинне, патріотичне виховання в системі шкільної освіти.....	6
Виховний зразок української родини.....	11
Висновок	17
Література.....	18
Додатки.....	19

Вступ

У вихованні школярів існують проблеми, які є вічними. Одна з найважливіших – одухотворення життя дитини, залучення її до творчого мислення, соціальної відповідальності, розвиток почуттів національної свідомості, гідності.

Система методики роботи кожного педагога-організатора, на мою думку, повинна реалізовувати ціннісні ставлення до родини, суспільства, держави, як найвищих духовних надбань народу. Народні традиції, звичаї, обрядовість є і будуть могутніми засобами виховання в учнів основ правдивості, скромності, моралі, совісті, гідності, честі, працелюбства.

Наша школа працює за проектом “Школа, діти, батьки” - напрямок родинного виховання на засадах етнопедагогіки, тому і метою моєї роботи є залучення учнів до осмислення і створення культурних цінностей за допомогою таких засобів обрядовості, як пісня, ритуал, персонаж, обряд, слово дійство, ремесло, усна народна творчість. Виховувати патріотизм, громадянськість, гуманізм, компетентної та конкурентноспроможної особистості через тісні відносини учня з родиною, школою, соціальними об’єктами, громадськими організаціями.

Намагаюсь зосередити увагу школярів до етнообрядів, обрядовості та етнотрадицій, щоб вони зрозуміли значення підтримання міжпоколінних зв’язків, наступності культури.

Діти мають усвідомити, що «обрядовість», «обряд» різні цінності за своїм наповненнями і розуміються через зміст цілісного процесу взаємодії людини з людиною, людини з природою, людини із суспільством, через роль і місце того чи іншого обряду.

Обрядовості виділяють два види – родинна та колективно-побутова. Вони становлять єдину систему, що доречно врахувати при проведенні виховних заходів з даного напрямку. Оскільки обряд, обрядовість, як творчо-перетворювана діяльність мають особливість, включаючись у цю діяльність не тільки за проханням інших, а й із власних інтересів і бажань, привчається до добродійства.

Саме школа має намагатися крім нормативних знань про обрядові дії, поставити учня в умови обрядової самореалізації, що сприяло б соціалізації учня. Тут школярі діставали б знання про стосунки між людьми, про життя і спілкування з цього дійства, були б активними учасниками обрядової діяльності у виховній роботі.

Народно-обрядові засоби, родинного виховання базуючись на народній мудрості, сприятимуть формуванню позитивних емоцій, світоглядних уявлень учнів.

Під час виконання обрядів учні вступають в емоційні стосунки, які водночас сприяють тлумаченню правих тих чи інших родинних взаємин, формують активну життєву позицію. Останнє сприяє підвищенню, вдосконаленню таких якостей – ставлення дитини до однолітків: до старших, до природи і визначає ступінь активності, шанобливого ставлення, знижує міру егоїзму.

Даний підхід є інноваційним в організації навчально-виховного процесу, оскільки обираються методи, засоби та прийоми, спрямовані на взаємодію,

учитель-учень-батьки. В основі інноваційної діяльності – цілісність виховання через комплекс народних, родинних обрядів, а також цілеспрямований розвиваючий підхід, зорієнтований на засвоєння знань попередніх поколінь. Саме таким підходом формується ціннісне ставлення до родини, суспільства, держави.

Родинне виховання в системі шкільної освіти

Виховання учнів у сучасній школі здійснюється в контексті громадянської і загальнолюдської культури, охоплює весь навчально-виховний процес, ґрунтується на свободі вибору мети життєдіяльності та поєднує інтереси особистості, суспільства і держави.

Для гармонійного розвитку підростаючої особистості важливо, щоб освітній процес у школі базувався не тільки на науковому осмисленні дійсності, а й на духовних, моральних, національних, культурних цінностях та громадських пріоритетах нашого народу.

Та школа – не єдиний осередок, де виховується і навчається молоде покоління. Діти здобувають освіту, виховуються і навчаються не лише в школі. Їх розвиток продовжується і поза стінами школи і насамперед – у сім'ї. На яку височінь не була б піднесена шкільна справа в нашій країні, школа сама, без допомоги батьків, не може успішно здійснювати виховання і навчання молодого покоління.

Правильно націлене виховання сприяє інтелектуальному, творчому розвитку конкурентоспроможної особистості. Творча особистість розвиваються там, де вчителі і батьки правильно та гармонійно організовують виховну діяльність, сприяючи самостійному вирішенню творчих задач. Адже інтелектуально-творчий розвиток особистості учнів є одним із найважливіших завдань взаємодії сім'ї і школи в організації виховного процесу.

Домінуючим чинником виховання є сім'я, яка стоїть у центрі економічних, політичних та культурних змін, які відбуваються у державі і являється тією найменшою, але вагомою краплиною у житті суспільства, його основою, яка через власну культуру, мову, цінності виявляє значний вплив на виховання підростаючого покоління.

Оптимізація взаємодії школи і сім'ї – необхідна умова успішного виховання і навчання дітей. Там, де вчителі і батьки працюють в одному руслі, там звичайно краще поставлена навчально-виховна робота школи і правильно організовано виховання дітей у гармонійній сім'ї.

Гармонійною сім'єю є та родина, в якій стосунки є відкритою системою, де забезпечуються широкі можливості для творчого зростання і особистісного розвитку кожного її члена. Така сім'я дає можливість поєднувати теплі емоційні стосунки, дотримуватися сімейних традицій, обрядів свого народу.

Сім'я, як відомо, є природною основою суспільства. В сім'ї, через сім'ю, в умовах родинного побуту, праці, дозвілля формуються первинні ціннісні ставлення та соціальні настанови молодого покоління.

Рід наш багатий на традиції, свята й обряди, прекрасний духовністю, оскільки з найдавніших часів наші пращури відбирали найцінніші надбання, збагачуючи їх, і бережливо передавали той жмуток мудрості і здоров'я нації з покоління до покоління. Українці вміли відчувати природу, черпати здоров'я, силу й красу з її лона. Всі творчі сили людини були спрямовані на зміцнення сім'ї, свого роду.

В період відродження національної освіти виховання важливого значення набуло родинно-сімейне виховання. Без залучення до активної участі у виховній

роботі не лише батьків, а й інших членів родини дітей, практично не можливе розв'язання проблеми національного виховання, формування патріотичних почуттів молодого покоління нашої держави. У Нормативному документі “Основні орієнтири виховання учнів 1 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів” підкреслюється: “ У сформувані ціннісного ставлення до сім'ї, родини, людей мають бути покладені принципи єдності сім'ї і школи, наступності і єдності поколінь. Школа має продовжувати, виховувати ціннісне ставлення до родини, сім'ї, працювати в тісному контакті з батьками налагоджувати взаємозв'язок між школою і родиною, бо це – основа, передумова підвищення активності виховання. Формувати основи громадянських та загальнолюдських цінностей: уміння та навички підтримки та збереження міжособистісної злагоди, запобігання та мирного розв'язування конфліктів, здатності враховувати думку інших людей, адекватно оцінювати власні вчинки та вчинки інших, моральні якості (чуйності, чесності, правдивості, справедливості, гідності, толерантності, милосердя, взаємодопомоги, товариськості, співпереживання, щедрості, поваги до особистості)”.

Звичайно, дітей треба вчити розрізняти такі якості як добро і зло, формувати в них критичне, непримиренне ставлення до тих, хто керується антигуманними поглядами та нормами моралі. Однак формування у дитини правильної життєвої позиції, активної протидії злу можливе на основі виховання у неї передусім поваги до людей, вміння самотійно зрозуміти тобто, відрізнити його від злого, негідного. Джерелом людського життя є родина. З прадавніх часів люди усвідомлювали значущість родини для всебічного розвитку особистості.

Концепції виховної роботи стверджують: "Нам потрібно виховати особистість дійову, з високою громадянською свідомістю почуттям національної гідності, інтелектуальну, творчу, благородну, фізично здорову, естетично повноцінну, працелюбну, порядну, гуманну".

Великий педагог К.Д. Ушинський писав, що слід зробити неможливим таке проведення часу, коли людина залишається без роботи в руках, без думок в голові, оскільки саме в цей час псується голова, серце, моральність.

В освітньому просторі склалися різноманітні форми зв'язку школи і сім'ї. Найбільш поширеними способами їх оптимізації є:

- 1) відвідування класним керівником і учителями батьків учнів;
- 2) відвідування батьками школи;
- 3) проведення класних і загальношкільних зборів;
- 4) шкільні конференції батьків щодо обміну досвідом сімейного виховання;
- 5) „дні відкритих дверей”, або „батьківські дні”;
- 6) батьківські комітети при школах.

Слідуючи словам К.Д.Ушинського наша школа вже третій рік працює за проектом “Школа. Діти. Батьки”, де співпраця батьків, педагогів унеможливило проведення вільного часу без участі батьків чи школи.

Саме в родині формуються такі поняття як взаєморозуміння, взаємоповага, позитивна моральна атмосфера, почуття власної гідності, гордість за свою родину, країну, взаємна довіра, людяність, доброта, чуйність. Тому наше завдання

- допомогти налагодити тісний взаємозв'язок родини і школи для гармонійного та різностороннього виховання конкурентноспроможної особистості.

Проект націлений на згуртування дитячого колективу, залучення батьків до активного шкільного життя, виховання в учасників навчально-виховного процесу високих моральних принципів, відродження традицій та обрядів українського народу.

Відомо, що сім'я - той основний осередок, де відбувається формування особистості дитини, патріота держави. Вплив сім'ї на дитину домінуючий унікальний, а багато в чому й незамінний. В сім'ї особистість формується в природних умовах, батьки тут - найближчі й найдорожчі для дитини люди, з якими вона постійно спілкується і яким повністю довіряє. „Саме в сім'ї проростають паростки світогляду, ідейних і моральних переконань, етичних й естетичних ідеалів і смаків, норм поведінки, трудових навичок, ціннісних ставлень, дитина вперше прилучається до рідної мови, історії та культури свого народу, його традицій, звичаїв, обрядів, усього укладу життя” .

Виховання у родині включає себе реалізацію досвіду декількох поколінь близьких по крові людей. Поняття "родина" трактується як "... природний осередок найглибших людських почуттів: тут народжується і поглиблюється любов до матері і батька, бабусі і дідуся, роду і народу, пошана до рідної мови, історії, культури". Для кожної родини важливим було і є питання помешкання чи рідної домівки (оселі). Недаремно житло в Україні називали господою, а подружжя - господарями. Хата мала не абияке значення у виховному процесі. Про неї відгукувалися з повагою і гордістю: “Своя мазанка ліпша любої світлиці”, “У своїй хаті своя правда, і сила, і воля”, “Своя стріха - своя втіха”, “Своя хата — своя правда”, і т. п.

Великий вплив, авторитет у родині мали батьки. Народ шанував тих батьків, які поряд з вимогливістю і справедливістю проявляли чуйність до синів та дочок і, водночас, засуджували ухиляння від батьківських обов'язків. Про батьківство і материнство поширено багато народних висловів: “Без батька – пів сироти, а без матері і вся сирота”, “Діточок виховати – не курочок перерахувати”, “Куди матінка, туди і дитятко”, “Маленькі діти – руки болять, великі діти – серце” “Мати однією рукою б'є, а другою гладить”, “Умієш дітей родить - умій же їх і вчить”, “Гни дерево, пока молоде, учи дітей, поки малі”, “Не той батько, що зродив, а той, що до ума довів”, “Учи сина, як годуєш, бо тоді вже не навчиш, як тебе годуватиме”.

Діти були і є бажаними: про них мріяли, їх пестили, за ними тужили, ними гордились. В українській педагогіці здавна побутують істини, закладені у змісті народних прислів'їв та приказок: “Малі діточки — що ясні зірочки: і світять і радують у темну ніченьку”, “Нащо й клад, як діти йдуть в лад”, “Де діти, там радість”, “Діти - окраса дому”, “Без гілок не дерево, без дітей - не сім'я”, “Діти - основа щастя” тощо.

На мій погляд, справедливо зазначено: “Правильне виховання – це наша щаслива старість, погане виховання - це наше майбутнє горе, це - наші сльози, це - наша провина перед іншими людьми, перед усією країною”.

Родинне виховання сьогодні розглядається як окрема галузь знання, яка містить у собі узагальнений досвід вітчизняного виховання і досліджує його актуальні аспекти, які є суттєвими для нинішніх і наступних поколінь. Воно тлумачиться як "... національний варіант загальнолюдської педагогічної культури, яка в своєрідній формі виражає виховний досвід, інтереси й прагнення мас". У його науково-термінологічному апараті багато понять, напрацьованих самим народом. Воно сприяє насиченню наукової педагогіки гуманістичним ідеям, вимогам до особистості, спроможними впливати на його становлення в сучасному світі.

Родинна впливає на якість виховання дітей у сім'ї, посилює національну спрямованість. Вона надає позитивну реакцію на перевірені часом засоби виховного впливу, які через спілкування передаються від пращурів до правнуків.

Проблема втілення народних традицій, обрядів у роботу сучасної школи треба сказати, що українська родина втілює у собі її духовні, моральні, фізичні, матеріальні надбання, а батьківське виховання з його традиціями є джерелом сімейних, державних цінностей.

Народні, сімейні традиції, звичаї та обряди – це той високий щабель, без якого душа дитини не може повноцінно сформуватися, розкритися, дати багаті плоди доброти, людяності, розуміння складних проблем нашого суспільства. У дитинстві й підлітковому віці діти сприймають багато народних традицій ще не усвідомлено, в ігровій діяльності, що сприяє легкості й безпосередності їх засвоєння. В цьому й полягає особлива роль народних традицій, за допомогою яких значною мірою формується патріотизм, особистість людини, її ментальність. Це є змістом, умовою і формою як національного, так і родинного виховання.

Плідна взаємодія школи і сім'ї, на мій погляд, належить до найскладніших і найважчих. Оскільки взаємозалежність педагогічних явищ і процесів у наші дні дедалі ускладнюється, завдання, які висуває життя перед школою, стають настільки складними, що без високої педагогічної культури всього суспільства і, насамперед, сім'ї зусилля вчителів, якими б значними вони не були, виявляються недостатньо ефективними. Тому щоб приблизити до батьків основні принципи виховання нормативного документу "Основні орієнтири виховання учнів 1 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів" пояснюю їх народними приказками та прислів'ями. Принцип національної спрямованості: **"Будь не тільки сином батька – будь і сином свого народу"**.

Принцип культуровідповідності: **"Кожен край має свої звичаї"**.

Принцип цілісності: **"Мудрим ніхто не вродився, а навчився"**.

Акмеологічний принцип: **"Якщо нічого не робити, то ніколи не досягнеш мети"**.

Принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії: **"Розум добре, а два – краще"**.

Принцип адекватності виховання до психологічних умов розвитку особистості: **"Кожному овочу – свій строк"**.

Принцип особистісної орієнтації: **"Коли тебе добрі люди шанують, шануйся і сам"**.

Принцип превентивності: **"Краще вчитися на чужих помилках"**.

Принцип технологізації: **“Кожній дитині дай по цеглині – вибудують батьку хату”**

Такі ж завдання стоять і перед сім'єю. Бо всі труднощі, які виникають у складному процесі шкільного виховання, вкорінюються і у сім'ю особливо на тлі сучасних суспільно-економічних контрастів. Формування правильних взаємин і розвиток особистості на вихованні ціннісних ставлень до держави та родини залежить насамперед від того, якими людьми постають перед дитиною мати й батько, як пізнаються людські стосунки і суспільне оточення.

Співпраця школи із сім'ями учнів регламентуються насамперед державними документами. В Законі України "Про освіту" вказано на основні права і обов'язки батьків щодо виховання дітей, зокрема, відзначено, що на батьків покладено однакову відповідальність за виховання і розвиток дитини. А стаття 50 цього закону називає батьків у числі рівноправних учасників цього процесу. Без допомоги батьків педагогічному колективу важко домогтися значних успіхів.

Успіхи дітей значною мірою залежать від дружної і погодженої виховної роботи школи і сім'ї. Цю істину ми педагоги-організатори, класні керівники повинні добре пояснити батькам і націлювати їх на співпрацю. Так само як і діти, батьки повинні жити своєю школою, згідно плану школи відвідувати батьківські збори, обмінюватися своїми думками і спостереженнями з класними керівниками. Школа ж повинна прагнути до об'єднання зусиль щодо успішного виховання патріотів своєї держави. Тому що не тільки навчальний заклад допомагає сім'ї у вихованні дітей, а й батьки повинні допомагати школі.

Виховний зразок української родини

Виховний зразок української родини формувався протягом усієї історії українського народу. Він формувався у ціннісному ставленні народу, держави, сім'ї і праці, особливостях засвоєння, збереженні духовної культури, вияву громадянських почуттів, дотримання обов'язку, захисту прав і свобод українського народу формуванні національної самосвідомості, вихованні любові до рідного краю, свого народу, шанобливого ставлення до його культури. Звичайно, досягнення цього зразка на практиці залежало від багатьох чинників - державного устрою, поваги, ставленні до культури всіх народностей, які проживають в Україні і так чи інакше впливали на традиції нашого народу, світогляду як окремого індивіда, так і суспільства в цілому, моралі та релігії, рівня розвитку культури, національних властивостей тощо.

В сучасних умовах на виховний зразок родини має орієнтуватися державна політика, сім'я, школа, суспільство. Виховний зразок української нації знаходить своє відображення в традиціях і звичаях народу, фольклорі, художній літературі. У виховному зразку таїться дух нації. Адже нація зберігається там, де її дух, традиції, інтереси визнаються пріоритетними і захищається усіма засобами, аж до крайніх. Підтвердженням цьому є приклади усієї світової історії.

Даний зразок української родини патріотів утворювався століттями і за традицією сьогодні має переходити від старших поколінь до молодших, і з часом він буде лише удосконалюватись.

Найважливіший професійний обов'язок педагога — організація співпраці з батьками учнів. Більш того завдання складається в організації такої співпраці, яка б не тільки йшла в одному напрямку з його цілями, завданнями і діями, але і доповнювала їх.

Не завжди діти вдома можуть бачити приклад наслідування дорослих. Тому завдання нашого проекту "Школа.Діти.Батьки." показати дітям приклад родинних відносин, гідного відношення до держави в школі, а саме:

1. Формувати почуття патріотизму, поваги до Конституції та інших законів України, соціальної активності і відповідальності за доручені державні та громадянські справи.

2. Формувати цілісну моральну особистість, розвивати моральні почуття, міцні переконання і потреби поводити себе згідно з моральними нормами, які є прийнятими у суспільстві.

3. Відкривати батькам світ педагогіки, збагачувати їхній досвід виховання професійними порадами.

4. Сприяти творчому розвитку особистості, раціонально організувати позаурочні форми роботи та ефективну взаємодію сім'ї і школи.

5. Виховувати в учнів усвідомлення громадянського обов'язку.

6. Виховувати позитивні риси характеру: старанність, організованість, обов'язковість, шанобливе ставлення до старших, чесність, доброту, щирість, дисциплінованість.

7. Залучати учнів до скарбниць української культури та основних традицій, звичаїв, обрядів, свят українського народу.

8. Формувати у дітей правильність виховання у сім'ї, правильні людські цінності такі, як взаємоповага, взаємодопомога, любов до рідних.

Традиційним в школі є проведення свят, які побудовані на позитиві до кінця на основі обрядового дійства, де в образі ведучого виступає Лірник, Господиня, Сват; учні і батьки є також дійовими особами в ролях. Це такі свята як – “Калинове щастя”, “Тільки родина, як зірка єдина – твій порятунок, надійний причал”, “А мати вишива мені сорочку” (див. Додаток) Це є найефективнішою формою проведення виховної роботи, як цілісного процесу з – посеред усіх раніш випробуваних форм. Структура її полягає:

а) у використанні знань учнів здобутих на уроках (література, мова, історія, образотворче мистецтво, трудове навчання, музичне мистецтво);

б) у поповненні знань та навичок у співах, зображуваній та трудовій діяльності;

в) у поєднанні гуманно-пізнавального матеріалу з обрядовості з родинно-сімейними традиціями, звичаями на сучасному етапі;

г) іде тісний зв'язок співпраці батьків, вчителів, дітей.

Доцільно запрошувати на такі свята почетних гостей, які є носіями обрядів, свідками бойових дій, головними їх дійовими особами. Ними можуть бути: кращі вишивальниці, гончарі, ветерани ВВв, учасники ліквідації ЧАЕС, учасники бойових дій, передові трактористи, ложкарі, теслі, жінці і т.д., як у святах “А мати вишива мені сорочку”, “Народні символи України”, мітинг-реквієм “Ніхто не забутий, ніщо не забуто”.

У систему відносин «вчитель - батьки учнів» вчитель залучається об'єктивною необхідністю, самими умовами здійснення педагогічного процесу. Потреба співпраці вчителя і батьків учнів, що диктується єдністю цілей і завдань навчання і виховання, не означає непотрібності свідомих зусиль по організації цієї співпраці.

Відносини в системі «вчитель - батьки учнів» являють собою важливий педагогічний чинник, що сильно впливає на моральне життя учнів, які сприймають ці відносини як норму.

Одним із чинників такого регулювання є педагогічна мораль, яка передбачає виявлення і формування таких вимог до поведінки вчителя, які були б педагогічно доцільними і необхідними при встановленні контактів з батьками учнів. Всі ці вимоги витікають із завдань виховання підростаючого покоління і навчально-виховного процесу школи. Ось головні з них.

Основний напрям в діяльності вчителя – турбота про організацію педагогічної співпраці з батьками учнів.

Зміст цього напрямку розкривається в комплексі моральних та етичних норм, а саме:

- відчувати моральну відповідальність перед батьками учнів за навчання і виховання їх дітей;

- активно і постійно шукати педагогічні контакти з батьками (а не тільки тоді, коли необхідна їх допомога);

- не ображати батьківських почуттів недбалою і необгрунтованою оцінкою здібностей дітей і їх поведінки;

- сприяти підвищенню авторитету батьків в очах дітей, уміти бачити і показувати дітям найбільш цінні якості їх батьків і самому цінити ці якості;
- тактовно і обґрунтовано ставити необхідні вимоги до батьків учнів, не перекладаючи при цьому на них своїх обов'язків;
- нести певну відповідальність за педагогічні погляди батьків учнів і прагнути до їх вдосконалення;
- терпляче вислухувати критичні зауваження батьків на адресу вчителя, рахуватися з ними.

Вчитель і батьки учня — дві головні основи, які разом і взаємно відповідальні за виховання дитини перед суспільством. Вчитель як професіонал зобов'язаний активно шукати педагогічні контакти з батьками учнів.

Навчально-виховний процес вимагає всебічної інформації про дитину і обліку її в роботі вчителя. Так само в житті учня є сторони, які прямують, регулюються і контролюються тільки батьками або переважно ними. Отже, без подолання різницею у вимогах до дитини між сторонами оцінка поведінки учня не може бути справедливою.

Контакти вчителя з батьками повинні бути постійними і диктуватися не надзвичайними випадками і вимогами покарати дитину («вжити заходів»), а прагненням вчителя побільше дізнатися про дитину, порадитися про його навчання і виховання, подумати про перспективи виховання. Залучати батьків до активного шкільного життя. Приходити і поради за дитину, бути співучасниками шкільного життя.

Про добре налагоджені контакти вчителя з батьками учнів можна говорити тоді, коли сторони завжди раді зустрічі, щиро діляться наболілим, своїми сумнівами, таємними думками з приводу виховання дитини. Велике моральне задоволення переживає педагог, знаходячи повне взаєморозуміння з батьками, які бачать в ньому близьку людину, хорошого друга своєї сім'ї, одноступця у вихованні дитини. Такі результати ми стали помічати на проведенні 3-го року проекту “Школа. Діти. Батьки”.

Родинне виховання - це складений та перевірений століттями досвід національного виховання дітей у сім'ї. Воно є могутнім джерелом формування світогляду, патріотичного духу, високої моральності, трудової підготовки, громадянського змужніння, глибоких людських почуттів, любові до матері і батька, бабусі і дідуся, роду і народу, пошани рідної мови, історії, культури.

У поведенні родинних свят важливе виховне значення відіграє пісня. Саме зміст пісенних творів несе в собі увагу до іншої людини, виступає засобом виховання, вчить вшановувати сім'ю (колядки), батьків, а найбільше – матір, бабусю(колискова), оспівує кращі родинні здобутки (щедрівки, колядки), спрямовує людину до осмислення своєї громадської позиції (козацькі пісні).

Тематика заходів обов'язково переплітається з сучасним календарем, максимально пов'язана з родинним побутом, має актуальний зміст.

В структурі виховних заходів обов'язковими є: конкурсна програма, виставки, ярмарки виробів, усні журнали, наявність костюмів, декорацій, анкетування, створення ситуацій спілкування.

Перелік заходів із реалізації проекту

№ з/п	Захід	Очікувані результати
І рік (впровадження)		
1.	Виховна година “Герб – символ України” 1 - 4 класи	Згуртування учнівського колективу, налагодження тісного зв'язку з класними керівниками, педагогом-організатором
2.	Бесіда: «Українська вишита сорочка» 5 – 9 класи	
3.	Клуб цікавих зустрічей «Ціннісне ставлення до себе» 5 – 9 класи	
4.	Родинні гостини “День іменинника” 1 – 4 класи	
5.	Проведення акції допомоги “Діти людям похилого віку” 5 – 9 класи	
6.	Свято “От і дочекалися весни” 1 – 9 класи	
7.	Година спілкування: “Я в колі сім'ї” 8 – 9 класи	
8.	Спортивні змагання “Нащадки козацької слави” 1 – 9 класи	
9.	Свято “Цілую бабусині стомлені руки” 1 – 4 класи	
2 рік (реалізація)		
10.	Виховна година “Народні символи України” 1 – 4 класи	Учні, батьки беруть активну участь в виховних заходах школи.
11.	Заняття з елементами тернінгу “Стоп насильству в сім'ї” 7 – 9 класи	
12.	Родинно-туристичне свято “Ми з родиною туристи” 1- 9 класи	
13.	Гра Поле чудес “Наша мова солов'їна” 5 – 9 класи	
14.	Майстерня “Пролісок для мам” 1 – 9 класи	
15.	Свято до 69-річниці дня Перемоги 1 – 9 класи	
16.	Свято “О жінка! Ти всіх красою полонила” 1 – 9 класи	
17.	Виставка “Сімейні реліквії” 1 – 9 класи	
18.	Бесіда : «День Соборності України»	
19.	Спортивно-народознавче свято “Майбутня гордість України” 7 – 9 класів	
20.	Конкурс інсценізованої пісні. 1 – 9 класи	
21.	Родинне свято “Тільки родина, як зірка єдина мій порятунок, надійний причал” 5 – 9 класи	

22.	Народознавий захід “Без верби і калини – нема України” 1 – 9 класів	
3 рік (підсумок)		
23.	Родинний ярмарок “Матусині пироги” 1 – 9 класи	Учні, батьки самі коректують виховний план роботи на рік, пропонують свої варіанти родинних заходів
24.	Родинна виставка “Рукотворне диво” 1 – 9 класи	
25.	Родинне свято “Калинове щастя” 5 – 9 класи	
26.	Спортивне свято “Мама, тато і я – спортивна сім’я” 5 – 7 класи	
27.	Свято “Славимо жінко ім’я твоє” 1 – 9 класи	
28.	Свято “Для людей похилого віку” 1 – 9 класи	
29.	Конкурс читців “Кобзарики” 3 – 9 класи	
30.	Ронинно-спортивне свято “Дружна сімейка”	
31.	Родинне свято “Мама, тато, і я – українська сім’я” 1 – 9 класи	
32.	Бесіда: “Державні символи України” 1 – 4	
33.	Лінійка пам’яті до дня Визволення Певомайщини “Ніхто не забутий, ніщо не забуто” 1 – 9 класи	

Національна традиція, її трансформація в сьогоденні і майбутньому стає важливим чинником поступу нашої педагогіки. Неважко помітити, що і в світовій педагогіці ця думка знаходить усе більше своїх прихильників. Людство прямує до зближення інтересів, до взаємодії в розвитку й виживанні, і водночас жоден народ не бажає втратити найліпших якостей і прикмет своєї самобутності, неповторності.

Традиції, звичаї і обряди – це та наша спільна історія, яка живить і єднає нас. І ми сьогодні з усією відповідальністю маємо ставитися до формування високого національного ідеалу, гуманістичного за своїм спрямуванням і змістом, різноманітного й багатого на форми та способи його вираження.

За своєю структурою свята та обряди – це не тільки форма дозвілля. В них закодовано всі найосновніші етнопсихічні, патріотичні, психологічні й етнічні генограми. Засвоюючи їх з раннього віку, людина формує не тільки стереотипні дії, а й світоглядні структури. Народний досвід виробив цілу систему таких кодових форм. Їхні початки закладено ще в колискових піснях. Героїчних розповідях дідів та прадідів. Тут елементи і поетичного світогляду, і шанобливе ставлення до людини та природи, першоабетка математичного мислення, поважання праці, лицарства, працелюбства, історичного родоvodu.

Сім’я має шанувати й поважати українську мову, культуру, традиції і звичаї, виявляти шанобливе ставлення до національної літератури, преси, мистецтва, радіо і телебачення тощо. Дитині передається ставлення батьків та членів родини до національних цінностей через спілкування, споглядання та в інший спосіб. Народ здавна сповідує істину: батьки - головні природні вихователі й особистим прикладом роблять найбільший виховний вплив на дітей.

У народному тлумаченні виховання розглядається як формування природних задатків і здібностей людини. Воно здійснюється у межах реалізації істинно людського в структурі особистісних можливостей та за певною, глибоко персоніфікованою програмою. Розвиток природних здібностей відбувається внаслідок впливу повсякденного побутового середовища — сім'ї — і виявляється в навичках поведінки та діяльності.

Сім'я становить персональне середовище життя та розвитку дітей. Саме тут відбувається процес засвоєння індивідом суспільних культурних цінностей, закладаються основи патріотизму. Роль батьків полягає у підготовці нащадків до життя в природному оточенні.

Родинно-національні та соціально-побутові традиції забезпечують зв'язок поколінь, засвоєння і збереження скарбів українського народу, що впливає на розвиток дитини в сім'ї та соціальному середовищі.

Саме тому особливо цінним є використання родинних патріотичних свят, у вихованні учнів. Родинні виховні заходи сприяють активізації батьків в організації виховного процесу учня, дають змогу організовувати спільне дозвілля батьків і дітей, забезпечують спадкоємність поколінь, відроджують звичаї і традиції нашого народу.

Родина плекає морально-ідейні, духовні цінності, пов'язані з базовими поняттями — рід родичі, родовід, родина людинознавство, народ. Від роду до народу, від родини до нації та держави — такий природний шлях розвитку кожної дитини, який реалізує сім'я”.

Висновок

Отже, основними завданнями родинно-сімейного виховання та виховання патріота в умовах сьогодення є: виховання фізично й морально здорової дитини, патріота держави, забезпечення необхідних екосоціальних умов для повної реалізації можливостей розвитку дитини (генотипу); створення атмосфери емоційної захищеності, тепла, любові, умов для розвитку почуттів і сприймань дитини, її самореалізації; засвоєння моральних цінностей, ідеалів, культурних традицій, етичних норм взаємин між близькими людьми і в суспільному оточенні, виховання культури поведінки, правдивості, справедливості, гідності, честі, людяності, здатності виявляти турботу про молодших, милосердя до слабих і людей похилого віку; залучення дітей до чарівного світу знань, вивчення народних казок, пісень, прислів'їв, приказок, дум, лічилок тощо;

Виховання поваги до держави, школи і вчителя, прагнення до освіти й творчого самовдосконалення; включення дитини в спільну з дорослими діяльність, розвиток, творчої працелюбності, спрямування її зусиль на турботу про навколишнє середовище; виховання дітей цивілізованими господарями та підготовка їх до життя в умовах ринкових відносин; формування естетичних смаків і почуттів, уміння розрізняти красиве і потворне в мистецтві і житті, поважати прекрасне у вчинках людей; забезпечення умов для їхньої творчої практичної діяльності; забезпечення духовної єдності поколінь, збереження родинних традицій, сімейних реліквій, вивчення родоvodu; прилучення дітей до народних традицій, звичаїв, обрядів, виховання в них національної свідомості і самосвідомості.

Добре виховати своїх дітей - не тільки найважливіший моральний, а й конституційний обов'язок батька і матері. За це вони відповідають перед своїм сумлінням і суспільством.

З огляду вищезазначеного можна зробити висновок, що виховні заходи з обрядової тематики найповніше віддзеркалюють сферу духовної культури української нації; усього позитивного, неоціненного, що напрацьовано століттями нашими предками.

Усе це в підсумку визначає необхідність взаємозв'язку школи з сім'єю і громадськістю у справі виховання особистості учнів, їх адаптації та соціалізації з опорою на можливості звичаїв, обрядів людину що не шанує предків, називали птахом без пір'я, сім'ю, яка не навчила шанувати традиції роду, - «поламаним коліном», суспільство, яке не зберігає свої національні традиції, - «поколінням, що йде у прірву», добу, що не привертає увагу підростаючого покоління до вивчення етнічних аспектів, - «пропащою добою.»

Тож допоможемо нам, нашим дітям зберегти спадщину нашого народу, відновити її.

Література

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава, 1994.
2. Кузь В. Материнська школа: Виховання в родині // Педагогіка і психологія. – 1995.- № 4.
3. Мартинюк І. Школа-родина як основа національного виховання // Поч. школа.- 1996.- № 3.
4. Організація роботи з батьками.-Рівне, 1995.
5. Основи національного виховання / За ред. Г. Кузя.-К., 1994.
6. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка.-К., 1996.
7. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка.-К., 1978.
8. Українська душа /Відп. ред. В.Храмова.-К., 1992.
9. WWW.REFERATUA.ORG.UA – Реферати Українською

Додатки

Сценарій родинного свята

"Тільки родина, як зірка єдина - твій порятунок, надійний причал"

Мета: Виховувати любов., повагу й шану до батьків, членів своєї родини, почуття доброти, взаємодопомоги, співчуття; викликати бажання допомагати слабшим, поважати старших, розвивати мовлення діте, творчу думку, увагу; уяву, почуття національної гідності, любов до рідного краю, до України; виявляти інтерси, захоплення і вподобання кожної сім'ї, бажання примножувати родинні традиції.

Обладнання: зал святково прикрашений; на стіні - українські рушники та плакати із написами

Слова диктора:

Сьогодні в нас родинне гарне свято,
Зійшлися мами, тати, бабці, дідусі,
Сестрички, братики - усіх нас так багато!
Нам так хотілося, щоби зібрались всі.

Ведуча Сьогодні у нас. дуже світле і тепле свято. Це свято української родини,
Які й досі збираються цілими сім'ями за одним великим столом на родинні свята В нашому селі є такі, і сьогодні ми запросили до нас у гості родини Іваночко та Усенко *(вхід робіт, привітання родин.)*

Ведуча

І ось сьогодні ми усі зійшлися,
Поспілкуватися у ці осінні дні.
Здружитися, щоб всі ми спромоглися.
Побути разом, поспівать пісні.

Бо це ж чудово, як батьки і діти
У свято й будні завжди поруч йдуть
Сьогодні всім нам можна порадіти
Що в нас родини дружно так живуть

Сьогодні свято, пісня хай лунає
І хай щасливим буде кожен день.
Батьки і діти - і душа співає
Тож хай лунає більше тих пісень

(пісня) "Прекрасні звертання"

Ведуча Що таке родина, і хто входить до складу сім'ї?

Ведуча Та ти що не знаєш, що таке сім'я? Це ж сім - Я ! Це означає, що в повній сім'ї повинні бути мама, тато, дідусь, бабуся і мінімум двоє дітей. Зрозуміло?

Ведуча Це виходить як у народній приказці "У нашого Омелька - невеличка сімейка: тільки він та вона, ще старий та стара, тільки Сидір та Нестірко, а ще діток шестірко, та батько і мати та їхні три брати"

Ведуча Народна мудрість говорить:" Якщо твої плани розраховані на рік - сій жито, якщо твої плани розраховані на десятиліття - сади дерево-, якщо твої плани розраховані навіки - виховуй дітей". Родини Іваночко та Усенко, як ніхто зрозуміли цю велику істину. Не ловили журавлів в небі, а день за днем, рік за роком виховували своїх пташенят. Вкладали в голови своїм дітям такі чесноти, як Віру, Надію, Любов, без яких не має основи кожної родини. І із самого малечку їхні діти знали, що таке повага до дорослих, взаємодопомога В любові до батьків, до рідної хати та рідної землі виховувались їхні діти.

І сьогодні, як вдячність за любов, постійні клопоти, недоспані ночі біля колиски.

Вклоняються всім Вам доземно ваші діти та онуки. Виходять дівчинка та хлопчик на вишитому рушникові хліб сіль

Вклоняємося всім вам доземно.

Як батьківській хаті з далеких доріг.

Як хлібу, що матінка чемно

Кладе на рушник.

Бо ж нашому роду нема переводу.

Хай пісня єднає коріння святі.

Дай Боже, нам віру і братню згоду.

На довгі роки на вічні віки.

(підносять хліб до найстарішому представникові роду.)

Ведуча Сім'я мов сонечко, зігріває людину від народження і до кінця її днів. Вона є осередком любові й тепла для дитини, дає їй перші уявлення про доброту, культуру поведінки, моральності. І тому вкрай важливо, щоб у родині панувала злагода і повага до всіх її членів. Створюючи людську родину Бог дав їй християнську основу буття -заповіді, головна для нас четверта: "Шануй батька свого і матір свою, щоб було тобі добре і щоб довго прожив ти на землі."

Звичайно не без труднощів давалося виховання дітей. Та перш за все давайте згадаємо, як все починалося. *(демонстрація слайд-шоу сімейних фото)* А починалося все на початку 80-х років. Молодий Василь Васильович, який закінчив строкову службу 1972 році. Демобілізуватись повернувся до батьківської оселі. Тут він і зустрів своє кохання. Це була 20-річна йото однокласниця Зінаїда Ільївна. Незабаром справили весілля. Народили і виховали двійко дітей, які користуються повагою та авторитетом серед своїх односельчан. І ось щасливе, сімейне подружжя справить через три роки святкуватимуть 40 років спільного подружнього життя

Пригадайте Поділіться таємницею свого батьківського виховання ?

Пісня «Людям на добро»

Дай, бабусю, поцілую

Сивину твого волосся,

Теплим диханням зігрію
Снігом вибілені коси.

Ведуча Тільки вслухайтесь; бабуся, бабусенька, бабуня-солодуня! Яке ніжне, красиве, лагідне і пестливе слово! А ми - 11 внучатка Бабуня - невтомна бджілка трудівниці. Заради онуків вона віддасть все, навіть останньою краплинкою води поділиться. А дбас бабуся про тебе тому, що ти - її дитиночка кровиночкам. А чого тільки не навчають бабусі: в'язати і вишивати, садити і вирощувати квіти, готувати їжу та білити хату, працювати нагороді і в полі. Бабусі передали нам, як скарб, численні народні звичаї і поради, успадковані від попередніх поколінь, Тисячі речей у житті забудете, а тих хвилин, коли люба бабуся оповідала байки, казки, не забудете до смерті.

Питання: А чи пам'ятаєте Ви, що розповідала Вам бабуся?

Виходить внучка

Бабцю люба бабцю дорогенька
Чи колись булати, як ось я маленька?
Чи колись була ти, бабцю, молодою.
Із рум'яним личко, з русою косою?
Чи була у тебе до колін спідничка?
Чи тобі казав хтось: «Ти моя синичка?»

А колись, бабусю, лялькою ти гралась?
Ти її жаліла, як вона ламалась?
А чому, бабусю, треба всім старіти?
І мені прийде і вся також просивіти?
А хіба не має на оте все ліку?
А хіба не можна жити літ без ліку?

Люба бабусеньку, сонечко ясне!
Хай твоя доля буде прекрасна!
Хай дні пролітають, біжать хай літа,
А ти будь, бабусю, завжди молода

"Пісня Добрий день бабусю"

Ведуча Дідусь - це справжня енциклопедія. Незабутні його розповіді, цікавники надовго закарбовуються в пам'яті. Дідусь... Ця людина в нашому житті завжди викликає, повагу. Досвід отриманий у спадок від нього, залишається золотим надбутком на все життя. Про життєву мудрість складено чимало легенд, ось послухайте одну із них. Був колись такий закон - знищувати старих людей, які вже не могли виконувати роботу. Старший син виводив батька чи матір у глухий ліс і залишав там. А один чоловік пішов проти закону; пожалів свого батька, заховав його у глибокій землянці у пущі. Рік живе старий, два ніхто про те не знає. І впав на їхню землю неврожай лютий, а за ним - холодна, затяжна зима Все поїли люди, навіть насіння. Розмерзлася земля, а сіяти нічого. Прийшов тоді син до батька й каже; "Будемо гинути, тату, усі разом", - І заплакав. «Не плач,

сину, - є порятунок. Розбери стріху на хаті, розтруси її по всьому полю, і зійде зерно, що в колосках невимолочених лишилось¹. Зробив син так, як велів батько. І зійшло жито - густе, могутнє, і був урожай невидимий. Прийшли до того чоловіка люди і запитали, хто навчив його так чинити. І чоловік зізнався, що порушив закон, не вигнав батька. Зажадали люди побачити того діда. Він вийшов до них, - сивий, згорблений, зіперся на костур і каже: "Я смерті не боюся, бо давно готовий до неї. Убийте мене, а сина пожалійте, як він мене пожалів". Заспокоїли діда і прийняли новий закон роду; "Берегти та шанувати старих людей зарокі, за мудрість, слухати їхню раду й чинити, як вони скажуть. І доглядати їх до самої смерті". А хто не виконає цього закону - буде проклятий на віки вічні.

Виходить онук

Я вітаю свого діда,
ї таке йому скажу:
Із тобою я дружу!
Ти хороший, ти ласкавий,
Ти привітний, гарний славний.
Будь здоровим не хворій,
Дідусеньку, рідний мій!

Питання; Дорогий Василь Васильович поділіться секретом дідусевої мудрості?

"Дідова пісня" виконує онук

Ведуча Мама.. Джерело життя на землі. Серце матері благословення і сповнене віри, любові, краси. Її помисли, молитва охороняє дитину протягом всього її життєвого шляху.

Ми сьогодні познайомимо Вас з жінкою, мамою, бабусею, яка заслуговує любов і повагу не тільки своїх односельців, а й людей всієї України.

"Відчуття духовного світу людини, здібність відгукуватись на чуже горе, з цього починається вища людська радість, без якої неможлива моральна краса" Ці чудові слова Василя Сухомлинського ми сьогодні присвячуємо Матері з великої літери. Чудовій українській жінці. Лагідній турботливій бабусі - Усенко Наталії Павлівні.

Ведуча Наталя Павлівна по справжньому відгукнулась на чуже горе, а горе трапилось у Усенка Віктора Сергійовича. В 1971 році померла дружина Віктора Сергійовича залишивши йому трьох дітей. Чотирирічну Наташу, шестирічну Ніну, а самій старшій Тетяні в той час було 9 років. На поміч Віктору Сергійовичу в сім'ю прийшла ще зовсім молодою Наталля Павлівна У народі кажуть: " Як під сонцем квітам, так із матір'ю дітям." Бо й справді - мати в хаті - це сонце, що дає життя родині. Засяяло ласкаве материнське сонце дітям Віктора Сергійовича які з перших днів стати рідними і дорогими для Наталії Павлівни. Все було і труднощі і материнські сльози, і недоспані ночі. Та вона залишалась бути завжди лагідною матір'ю

Запитання: Як відреагували діти на появу Вас у ролі мами?

Ведуча Слова мама росте з нами. як тихо ростуть дерева сходить сонце, розквітає квітка як тихо світить веселка і гладить дитину по голівці рідна рука. А згодом вони гладили по голівці своїх спільних дітей Сергія, Анатолія. Олену. Любу, Надію.

В 2003 році помер чоловік Наталії Павлівни і вона залишилась зі своєю материнською долею. Я дуже щаслива, що маю стільки дітей, її святковий стіл радо зустрічає 15 дітей, вісім внуків і три правнуки. Наталя Павлівна носить почесне звання Мати-героїня, а в селі шанована жінка, мати і бабуся.

Запитання: Щоб ви могли порадити нашим дівчатам, які згодом теж стануть мамами?

(пісня)

Ведуча Ваші батьки - це мама і тато, це батьки ваших батьків -дідусь і бабуся. Сьогодні разом з нами святкують три покоління родин. Коріння цих родових дерев буйне, розкішне. Дерево вашого роду буде квітнути і зеленіти, коли ваш рід буде продовжений дітьми та онуками пам'ять роду. Кожен з наших гостей дивлячись на своїх батьків, зрозумів, що в родині все ж таки веселіше коли є двійко дітей. І певно кожен знає, що "Там де дитина одна, там доля лиха, а там де двоє чи сім, там і доля всім."

Розповідь про Сергія та Тетяну Усенко (Слайд шоу – з сімейними фото)

Ведуча Сергій Вікторович зустрів свою красуню Тетянку на дискотеці. Відразу запала в душу молодому чоловікові струнка, кароока дівчинка. Познайомились. Почали зустрічатись. Між ними спалахнуло справжнє кохання. І на заваді не стали не строкова служба в армії, аж два роки. Тетяна і Сергій писали один одному листи майже не щодня і не різниця в віці Сергій старше від Тетяни на 11 років. Прийшовши з армії тепер вже він терпляче чекав, коли його наречена підросте і закінчить школу. Сергій Вікторович та Тетяна Анатоліївна вже виховують двох чудових дівчаток Ганну та Катеринку.

Питання від учнів(Слайд шоу – з сімейними фото)

Ведуча Наталя Петрівна та Андрій Васильович добре знали один одного змалечку, тому що проявиш весь час по сусідству. Разом із сусідськими однокашниками і в піджмурки гралися і на ставку купалися. І ось зненацька прийшло світле, справжнє кохання, яке супроводжує їх на протязі їхнього 15-річного спільного життя Василю Васильовичу та Зінаїді Ільвіні подарували двох прекрасних онуків Максима та Антона.

Наші учні цікавляться. Питання

(Слайд шоу – з сімейними фото)

Ведуча Олена та Євген Васильович познайомилися в селі Роздолля де Олена гостювала у своєї сестри. Ця гарна дівчина одразу запапа йому в душу. Та зневірена тоді у житті Олена з донечкою Дашею на руках навіть не уявляла, що цей молодик за довгі три роки подарує їй віру в себе, в життя. Вдячністю за палке кохання Євгена буде народження сина Руслана в 2003 році.

Батьківською любов'ю пронизався до Даші Євген Васильович, коли вперше побачив щ великі сині очі, І одразу ж назвав її своєю донькою, бо знає; "Не той батько хто родив, а той хто виховав".

Ведуча Батьки...Суворі, і лагідні, вимогливі, задушевні, стримані і врівноважені. Недарма кажуть, що дитину потрібно любити так. щоб вона про це не знала. Саме такою є батьківська любов.

Батьки мають обов'язок піклуватися про дитину, годувати її захищати. Роль батьків в сім'ї неоціненна Отож учитися шанувати своїх маму і тата їх слова, Їх приклад мають бути святим законом у будь-якій родині.

Ведуча Ніхто немає права засуджувати своїх батьків. Кожен повинен зрозуміти просту істину -батьки дали нам життя. І кожен у хвилини непорозуміння чи образи повинен повторювати ці слова: "Своєю появою на світ я завдячую Вам"

Ви мабуть переконалися що любити своїх батьків, дідусів та бабусь треба поки вони живі, щоб потім було, що згадати і розказати своїм дітям та онукам

На світі білому єдине.

Як і Дніпрова течія.

Домашнє вогнище родинне,

Оселя наша і сім'я

Слова диктора

Доки батько живий, доки мати жива.

Поспішайте сказати найніжніші слова:

"Мамо, рідна, живи! Рідини тагу, живи!

Найдорожчі у світі - Це ви! Тільки ви!"

(Пісня)

Хай рікою щастя ллється,

Хай у ваших родинах добро ведеться

Хай серце не знає печалі і болю

Бажаєм здоров'я, щасливої долі.

Хай Матір Божа Вас охороняє,

А Господь з небес щастя посилає

На многії літа

Спасибі вам, рідні мами,

Що ви тут сьогодні із нами.

До вас наше перше слово

-Матусі рідненькі будьте здорові!

Щоб вас кохали ваші тата

І дарували квіти вам.

Немає ж бо у всьому світі

Жінок чарівніших за мам.

**Сценарій свята, присвяченого звичаям,
обрядам та оберегам нашого українського краю
«А мати вишивала мені сорочку»**

Коридор увінчаний вишивками і рушниками місцевих умільців та дітей. Виставка дитячих виробів. Виставка дитячих малюнків «Мій рідний край». Кімната, де буде проходити захід нагадує інтер'єр селянської хати. Чути позивні, які сповіщають про початок свята. Звучить мелодія української народної пісні.

Голос диктора. Земля де ти зростаєш,
Україною зветься
Тут поле, шепіт гаю
Все тішить твоє серце
Тут і верба й калина
Шепочуть в літні ночі
Тут все таке рідненьке,
Все вабить твої очі.
Живи в своєму краї,
Де хата материнська
Вас рушником вітає
Де пісня крізь лунає
І мова українська

(Виконується пісня «Ще не вмерла Україна»)

Виходять хлопець і дівчина

Разом Здорові були, добрі люди.

Хлопець Сьогодні ми вас запросили на захід, присвячений оберегам нашого народу.

Дівчина Все в більшу глибину йде історія нашої Батьківщини. Пізнати історію рідної України нам допомагають книги, а ще чудові джерела творчості нашого народу.

Виходять ведучі

1 ведучий Ми радо вітаємо вас в нашій господі!

2 ведучий Аби щастя було в вашій хаті!

1 ведучий Аби ви були щасливі і багаті!

2 ведучий Ми сьогодні поговоримо про безсмертні символи нашого українського краю, про те, як їх знати і оберігати. І тому тема нашого свята «Наша берегиня». Слово не нове, але маловідоме вам. Бо слова, як люди, мають свою Істрію.

1 ведучий Одні прийшли до нас з молоком матері, інші відкрилися зі сторінок букваря, читанок, книг. І саме слово «берегиня» прийшло до нас від матері, батька, нашої оселі.

(Чути позивні перших акордів пісні «Верба»)

На фоні мелодії пісні «Весняні шум.»

Голос диктора. Ой вербо, вербо, вербиченько,

Чоловічий голос Гнучка та висока,

Де вродилась і зросла ти

Сестро мило ока?

Жіночий голос На Україні народилась,
З Дніпра воду пила,
Людам нашим полюбила
Шану заслужила.

Виходять два учні

1 учень Верба в Україні в пошані здавна. Ще в давніх слов'ян вона вважалася деревом священним, символ безперервності й постійності життя. Саме верба символізує язичницького бога сонця Ярила, який подарував людям вогонь. До наших днів зберігся звичай: у Вербну неділю освячували і роздавали лозу.

2 учень Здавна вірили, що верба володіє здатністю відганяти всіляку нечисть з людей і тварин. Після освячення, як правило, вербу кладуть за ікону, де вона зберігається цілий рік. Нею благословляють худобу, виганяючи перший раз на пасовисько – «Щоб нечисть не чіплялася».

1 учень Ось цю освячену вербу ми покладемо за ікону, щоб і в нашій світлиці не було зла.

(Кладуть гілочки верби за ікону).

Виконується пісня «Весняний шум»

1 ведучий Шановні друзі, за щоденними турботами ми часто не помічаємо, скільки прекрасного і святого знаходиться поруч з нами. Це наші обереги, які завжди чекають нас з далеких доріг, а далеко від батьківського порогу нагадують нам про рідну домівку.

Звучать перші акорди пісні «Два кольори»

2 ведучий Свято у нас сьогодні незвичайне-ми присвячуємо його невмирущому оберегу - вишитій сорочці. На Україні існують чисельні повір'я, звичаї та обряди пов'язані з шиттям сорочок та їх носінням.

1 ведучий У всіх народів світу існує повір'я, що той хто забув звичаї своїх батьків. Буде покараний і Богом і людьми. Він блукає по світу, як блудний син, і ніде не може знайти собі притулку, бо зрадив свій народ. І щоб не трапилось цього з нами, пригадаймо сьогодні деякі звичаї пов'язані з сорочкою – вишиванкою.

(Чути мелодію пісні «Мамина сорочка»)

2 ведучий Сидячі над сорочкою протягом кількох тижнів, дівчина, жінка чи мати, напевно ж, устигне багато передумати про того хто її носитиме. Ось чому ці вироби мають символічне значення. Нерідко сорочку дарували перед далекою дорогою. Наші пращури вірили, що вона захищає від негоди й від ворожих сил. Вважалося, що сорочка, яка прилягає до тіла є провідником прихованої у людині магічної сили. І водночас – це і оберіг.

Виконується пісня «А мати вишивала рушники»

«Легенда про сорочку»

Учениця Давно це було. Може й тисячу літ тому. І було це в нашому краї. Народила мати сина. Лише навчився ходити, а мати почала шити йому сорочку – оберіг.

Не один рік, не два шилася сорочка. Мала вона вберегти дитину від меча гострого, від стріли ворожої. Тому вибирала мати найміцніші конопляні волокна. Пряла місячним ночами, тому нитки були срібними, блискучими.

Минуло шістнадцять років. Дошила мати сорочку. Пішла з нею до цілющого джерела. Покропила її джерельною водою. Заховала в скриню на саме дно.

Син став дорослим. І силою Бог не обділив його.

І ось запалали хати, засвистіли ворожі стріли. Збирала мати сина на війну. Лук і стріли, коня син вибрав сам. Мати витягла зі скрині сорочку. Одягнув син сорочку і почув у собі силу богатирську.

Битва повинна була розпочатися зранку. Як тільки зійшло сонце, побачили вороги незвичайного воїна в нашому війську. На воїнові була срібна сорочка вкрита дорогоцінними каменями, що сліпили ворогам очі. То мамині сльози стали такими блискучими каменями. Не могли вороги зрушити з місця – заціпили всі з дива. І чулася в богатиреві така сила, що випадали із ворожих рук луки з стрілами.

Битва не відбулася. Перемога прийшла без смерті і крові

1 ведучий Так народилася сорочка воїна – богатиря – кольчуга, яка захищала від ворожої стріли і меча.

Наші пращури вважали, що сорочка має чарівну силу.

Мова вишитих сорочок – це і сукупність візерунків, і гра кольорів, і майстерність вишивальниць.

На наше свято ми сьогодні запросили кращих вишивальниць нашого села.

(Розповідь вишивальниць про вишиванку)

1 ведучий Спасибі вам усім за ваші золоті руки, за ваші чудові вишивки. Ми бажаємо усім вам здоров'я, щастя і достатку.

На згадку про нашу зустріч прийміть невеличкі подарунки.

1 учень Колись не було пологових будинків. Новонароджене дитя баби – повитухи частенько приймали на материну чи батькову сорочку, а деколи і кожух «Щоб багатий був».

2 учень Першим одягом дитини була сорочка, яку обов'язково коло пазухи вишивали синім шовчиком: кілька хрестиків на чисте. Щасливе життя присвячене Богу. Ця сорочка зберігалися аж до появи онука. Це мало принести йому щастя, а роду - продовження.

3 учень Перед весіллям родичі молодої несли у дарунок молодому від неї сорочку. А ту сорочку дівчина мала шити ще задовго до весілля, ще навіть не знаючи, хто її носитиме.

Чому ж вона вишивала наперед? Бо як є вже сорочка, то Бог швидко і милого пришле. Дівчина вишивала сорочку здебільшого у Великий піст, коли очищається душа перед великими святими і місяць у повні, щоб зазивав повну долю

2 ведучий А хто не чув з вас українські народні пісні, що барвисті, як вишивки, яскраві, ніби писанки. І в цих дивовижних витворах української душі теж часто співається про вишиванки.

Виконується пісня «Ой у полі нивка»

1 ведучий Але на превеликий жаль не завжди ми чуємо веселі пісні та танці про сорочку. До цього часу оплакують матері своїх синів, які не повернулися з війни. І як біль, як свята пам'ять лежать вишиванки в скринях, чекають своїх господарів. А вони не йдуть і не одягають їх. А скільки їх загинуло на чужій землі матері їх в дорогу благословляли рушниками і вишиваними сорочками. Вони хлопцям були згадкою про рідну оселю, батьків, рідних, друзів, рідну Україну.

Про материнську печаль, біль втрати співається в пісні, яка зараз пролунає.

Виходять ведучі

2 ведучий Сотні років побутували повір'я, яких суворо дотримувалися наші предки.

1 ведучий Починати шити сорочку слід у «мужицький» день, краще у четвер, бо як почнеш у середу, вона не ладиться і воші заведуться.

2 ведучий Коли після купання вдягали дитині чисту сорочку, то перш ніж надіти, брали за комір, били об одвірок і приказували: «Сорочка на тіло, а лінь у двері».

1 ведучий Од переляку сорочку надівали назад пазухою

2 ведучий Із сорочкою хворої людини передається хвороба іншому.

1 ведучий Сьогодні в нашій розмові ми розповіли вам лише маленьку частку, пов'язану із сорочкою

2 ведучий Для нас одяг давно став чимось звичним. Може, це тому, що втратили віру в обереги?

1 ведучий Тож давайте спробуємо, як і наші прабабусі відчуті себе трохи чаклунами. Повіримо, що прокладаючи на білому полотні нитяні стібки, ми беремо червоний колір від сонця, чорний - від землі, блакитний –від неба, зелений –від трав і листя.

2 ведучий Одягнемо таку сорочку і відчуємо, як додає вона нам здоров'я і снаги, краси і ніжності.

Будьмо здорові!

Разом Хай вам щастить!

Виконується перший куплет пісні «Пісня рідного краю»

Сценарій родинного свята «Калинове щастя»

На емблемі заходу надпис «Калинове щастя». Зліва емблеми слова «Не потрібен клад, коли в домі лад». Праворуч слова «Міцна родина – міцна Україна». Оформлено виставку дитячих малюнків «Я люблю свою родину». Книжкова виставка «Міцна сім'я – міцна держава»

Звучать позивні заходу, вони сповіщають про початок. На фоні мелодії слова диктора.

Диктор: Землі дочекалась і сонця і росту, і цвіту
Душа, мов калина, росте і цвіте від тепла.
Нічого не треба, нічого не хочу від світу,
Тільки б сім'я в мене міцною була

(Виходять ведучі, в них в руках гілочки калини.)

1-й ведучий: Добрий день, любі друзі!

2-й ведучий. Ми щиро вітаємо вас в нашому залі!

1-й ведучий Сьогодні в нас справжнє сімейне свято.

2-й ведучий А сімейне тому, що ми запросили кращі сім'ї нашого села. І тема нашого сьогоднішнього свята «Якою повинна бути справжня сім'я»

1 – й ведучий Ми до вас вийшли з гілочками калини. Бо калина символ щастя. І ми дуже б хотіли, щоб ви всі були щасливі і здорові.

2 – й ведучий Щоб у ваших сім'ях завжди гостювала калина і кожного з вас було справжнє калинове щастя.

1 – й ведучий Тому не випадково нашу зустріч ми назвали «Калинове щастя»
Виконується пісня: «Калинонька-дівчинонька»

1 – й ведучий Як гарно сказано в одній із пісень: «І тільки там росте калина, де є любов й взаємна згода».

2-й ведучий Ми запросили сьогодні сім'ї в яких чудово прижилася і росте калина, а між ними тільки любов, згода і взаєморозуміння.

(Фанфари)

1 – й ведучий Ми запрошуємо зайняти ось ці почесні місця сім'ю В'ячеслава та Наталки Щербаничів, які під весільними рушниками пройшли 8 років тому 2001 році. Ми запрошуємо сім'ю Абрамових Ніну Сергіївну та Миколу Петровича Їхнє весілля було 24 роки тому.

1-й ведучий Просимо Вас зайняти ось це почесне місце.

2 – й ведучий Спасибі вам за те, що погодились взяти участь у нашому родинному святі. Серед усіх геніальних винаходів людства одне з головних місць займає сім'я.

(Під музику входять діти)

1 – учень Як мені вас не любити,
Батьку рідний, нене,
Таж ви мене згодували
І дбали про мене
Та ви мене згодували
Щирими руками.
Ой нема ніде то в світі –
Як в батька і мами.

2 – учень Батько розуму навчає,
Мати приголубить.
Ніхто мене так на світі
Як вони, не любить.
Дай же Боже, щоб я виріс,
В школі гарно вчився,
Щоб я батькові і є неньці
Добре пригодився.

3 – учень Ой бабусенько рідненька,
Чарів ненько любенька,
Твої руки золоті
В невсипучому труді
Твою працю я шаную,
Твоє серце добре чую, -
І тобі я побажаю, -
Сонце хай тебе вітає.

4 – учень Любий, добрий наш дідусю,
Ми твої внучата
Прибігаємо до тебе
Щастя побажати.
Ти нас батькові й матусі
Помагаєш вчити,
Як зростати чесним, добрим,
Як по правді жити.

5 – учень Хай вам сміється доля журавлина,
Поля розлогі колосом цвітуть.
Нехай червоні ягоди калина
Щасливу вашу осявають путь.

6 – учень Здоров'я – від води джерельної,
Багатства – від землі святої,
А ще любові, ласки Божої!

Разом Родино, ми бажаємо сьогодні.

Діти виходять. Виконується пісня «Прекрасні звертання»

1 – й ведучий «Від родини йде життя людини». «Без сім'ї немає щастя на –землі».
– говорять в Україні. Сім'я – святиня людського духу, благородних
людських почуттів: кохання, любові, піклування

2 – й ведучий Сім'я – це невсипуща хранитель ниця національних звичаїв і
традицій, пам'яті предків. Людина є смертною. Але рід, родина, народ
безсмертні

Диктор: Навіки Божественний час зустрічі,
І блиск зорі і співи солов'я,
Коли злились два серця воєдино,
щоб рід людський продовжила сім'я.

(На фоні музики)

1 – й ведучий Шановні наші сімейні пари, ви не випадково пройшли під весільними рушниками і звучав «Весільним марш» Мендельсона. Нам дуже хотілося, щоб ви пригадали ті урочисті хвилини у вашому житті, а також присутні в залі пригадали своє весілля. Нас сьогодні об'єднує одне коротеньке і дуже всім рідне слово – Сім'я.

2 – й ведучий Дорогі, любі друзі! Ми живемо в одному селі, часто зустрічаємося, а по справжньому і не знайомі. Хотілося б посидіти всім разом, поговорити про життя, краще пізнати один одного, поділитися сімейними радощами і незгодами. Поговорити про те, що заважає благополуччю сім'ї.

1 – ведучий А допоможуть нам в цьому:

1. Голова Роздольської сільської ради Дякова М.М.,

2. Медичний працівник – Захарченко О.В.

3. Практичний психолог в закладах освіти – Кібалка О.А.

2 – й ведучий До вашої уваги Голова Роздольської сільської ради Дякова М.М.

Вас вітає піснею «Ненько – Україна» Рибаківа Софія

1- й ведучий Ми раді також вітати в нашій залі випускників нашої школи.

Пройде небагато часу і вони будуть будувати свої сім'ї. Нам дуже хотілося, щоб вони були щасливими і міцними. Вітаємо всіх присутніх і надаємо вам право бути рівноправними учасниками сьогоднішньої зустрічі.

Питання до всіх присутніх: Без чого не може бути сімейного щастя?..

Вірно, без кохання хорошої сім'ї бути не може.

Диктор :

Любов не кара – але і не гра.

Вона не квітка що зів'яне швидко,

Любов - це дар. І Бог сам вибира,

Хто заслужив оце пізнати диво.

Минуще все, любов лиш вічна

Міліють ріки, душі і слова.

І лиш вона пронизує сторіччя,

Перецвітає й знову ожива.

2 – й ведучий Кохати треба вміти. А щоб щось уміти, треба вчитися. Отже виходить, щоб любити також треба вчитися. І ми впевнені саме ці сімейні родини можуть багато чому навчити молодь, яка тільки починає виплескувати найкращі почуття.

1 – ведучий Слово надається медичному працівнику Захарченко О.В.

(Пісня Ватаманюк Дар'я)

1 – й ведучий Вітаємо молодих учасників свята. (перелік випускників)

2 – й ведучий Любов вічна.. Любов унікальна. Скільки існує людство стільки існує і любов. Саме про це вам співає в пісні Сергій Климчук.

(музика серенада Шуберт)

1 – й ведучий Знайти своє кохання значить знайти свою половину. Чому так говорять? Ось що про це легенда.

Колись давним давно жили люди, які були безполі. Ці древні люди були сильніші і мудріші за богів. Вони могли робити все і вони були дуже щасливі. Богам це не подобалось. Вони вирішили підкорити людей своїй волі, але як це зробити? Довго думали Боги і нарешті вирішили розділити кожну особу на дві частинки на чоловіка та жінку і перемішати ці половинки по всьому світі. Вирішили і зробили так.

З тих пір люди стали слабкими. Кожен намагався знайти свою загублену половинку. Ті хто знаходили один одного закохувались і ставали знову сильними, як Боги. Адаже вони кохали.

Свою половинку В'ячеслав Анатолійович зустрів на дискотеці. Це була Наташа, Він зрозумів, що це його доля. Довго не роздумуючи попросив її руки. І ось уже вісім років, як вони з'єднали свої серця. Вона весь час намагалася догодити своєму чоловікові. Перше його заповітне бажання мати сина було виконано. Щастю В'ячеслава не було меж. Наталка зпологового будинку йшла доріжкою, осипаною В'ячеславом рожевими трояндами. Їхнє життя набуло квітучого, щасливого, повноцінного родинного затишку. Ще щасливішою сім'я стала після народження донечки Настусі. В родині Щербаничів панує злагода, взаєморозуміння, вірність і любов. Під їх вікном шумить вітами кучерява калина, нагадуючи їм про їхнє калинове щастя.

Запитання до сім'ї: Як ви вберегли своє сімейне щастя від зараз такого нелегкого життя?

Своїх тата і маму вітає син Владислав. Ми приєднуємося до привітання Владика..

2 – й ведучий Родину Щербаничів вітає піснею Матвієнко Діана.

1 – й ведучий Зі щирою порадою перед вами виступить практичний психолог в закладах освіти Кібалка О.А.

2 – й ведучий Що ж таке сімейне щастя...

(Музика духовна)

Давно це було. Створив Бог світ, навчив всіх живих істот продовдувати свій рід. Поселив Бог чоловіка і жінку в полі. Навчив їх будувати курінь дав чоловікові в руки лопату, а жінці пригоршні зерна. «Живіть і продовжуйте рід людський, а я піду по господарству своєму, прийду через рік, подивлюсь, як тут у вас справи»

Приходить з архангелом Гавриїлом рівно через рік. Приходить рано в ранці, на сході сонця. Бачить сидить чоловік і жінка в курені, перед ними достигає хліб на ниві, поряд із ними колісочка, а в колісочці дитинка спить, А чоловік і жінка дивляться то на багряне небо, то в очі один одному. В ті хвилини, коли їхні очі зустрічалися, Бог бачив у них якусь невідому силу, незбагненну для нього красу. Ця краса була прекраснішою за сонце і небо, за землю і пшеничне поле. Ця краса так вразила Бога, що його душа затремтіла. Де вона взялася і що воно таке – ця краса?

Це любов і сімейне щастя! – сказав архангел Гавриїл. Це вічна краса і безсмертя людства. Багато сімейних родин в нашому селі все подружне

життя дотримувались божого закону. Вони побудували курінь, зростили врожай і в кожного із них всміхалося від щастя в колісці немовлята.

Це Ніна Сергіївна і Микола Петрович Абрамові. Родина Сергія і Наталки Курдюмових, Іваночко Наталки та Андрія, Іваночка Василя та Зінаїди, Ганенко Івана та Ольги, Борзіонових Катерини та Григорія.

Запитання: Де і при яких обставинах ви познайомились?

(Пісня)

1 – й ведучий Родина, сім'я – найдорожче для кожного людини. «З родини іде життя людини.» - говорить народна мудрість . У сім'ї людина навчається любові і добра, у сім'ї вона вчиться шанувати свій рід, свою землю, берегти пам'ять свого народу..

Завжди створювала затишок і лад у сім'ї жінка., тому і назвали її берегинею сімейного вогнища.

Мама.. Джерело життя на землі. .Серце матері благословення і сповнене віри, любові, краси. Її помисли , молитва, охороняють дитину протягом всього її життєвого шляху.

Вам дарує пісню учениця нашої школи»Бабця бабуся»

2 – й ведучий Ми зібралися, щоб хорошим словом подякувати твердому батьківському плечу, вклонитись низько до землі святій материнській любові, щоб посміхнутись своїм синові та доньці. І порадіти в цю мить, що ми є, що ми живемо, що ще не перевелись ниточка роду людського

1 – й ведучий Даруйте свою любов людям, і повернеться воно вам сторицею.

2 – й ведучий На згадку про нашу зустріч ми даруємо вам пам'ятні подарунки, зроблені рукам наших дітей, а на щастя гілочку калини, щоб у кожного з вас було справжнє калинове щастя.

(вручення подарунків)

Диктор :Посадіть калину в чистім полі,
Хай вона освітить час!
Світлої усім вам долі,
Хай любов засліпить вас!

Посадіть калину коло тину
Щоб сім'я міцною була.
Буде щедрою родина.
Буде честь вам і хвала.!

(Виконується пісня) «Це моя Україна»

1 – й ведучий Кажуть, що людина має три лиха, старість, смерть, та погані діти. Та старість неминуча, смерть не вблаганна, а від поганих дітей береже вас Господь.

2 – й ведучий хай рікою щастя ллється,
Хай в сім'ї добро ведеться.

1 – й ведучий Хай серце не знає печалі і болю,
Бажаєм здоров'я, щасливої долі.

2 – й ведучий Хай матір Божа вас охороняє,
А Господь з небес щастя посилає.
Разом На многії літа.

(Звучить пісня «Родина»)